

Mahonia (1): Aziatische schoonheden

Bij *Mahonia* kun je aan twee typen planten denken: de (relatief) lage, spreidend groeiende voorjaarsbloeiers en de wat hogere, opgaand groeiende herfst- en winterbloeiers. Uiterlijk zijn deze twee groepen goed te onderscheiden en ook taxonomisch zijn ze duidelijk gescheiden; reden om *Mahonia* in twee delen te behandelen. Dit eerste deel gaat over de Aziatische soorten en hun cultivars, de herfst- en winterbloeiers.

Auteur: Ronald Houtman

Foto's: Plants & Pictures

Alle *Mahonia* zijn wintergroene heesters met ongedoornde twijgen en samengestelde bladeren, waarvan de blaadjes een grof scherp gezaagde tot gestekelde bladrand hebben. De bloemen verschijnen aan het eind van de twijgen en vanuit de bladoksels van de bovenste bladeren. De bloemen zijn (diep)geel tot crèmekleurig en worden gevolgd door prachtig grijsblauw berijpte besvormige vruchten.

Het geslacht *Mahonia* wordt dus ook fysiek in twee delen gesplitst. Aan de ene kant zijn er de Noord-Amerikaanse soorten. Dit zijn planten die van

nature wat lager blijven en vaak breed spreidend-opgaand groeien, soms met worteluitlopers. Deze soorten bloeien in het voorjaar, ongeveer gelijktijdig met het uitlopen van de jonge scheuten. Het andere deel van het geslacht bestaat uit de Aziatische soorten. Deze groeien gewoonlijk (iets) hoger, hebben grotere bladeren en bloeien in de meeste gevallen in het najaar, de winter en het vroege voorjaar.

Azië

De Aziatische soorten zijn zonder twijfel de meest imposante groep *Mahonia*. Met dikke takken groei-

en de planten vrij fors omhoog. De grote geveerde bladeren zijn scherp gestekeld en stug en leerachtig. De planten komen voor in Oost-Azië, voornamelijk in Nepal, China en Taiwan. Deze groep bestaat uit tientallen soorten, maar slechts een handvol is voldoende winterhard om in ons land te kunnen worden toegepast. Het zijn echter niet de soorten, maar een hybride die het belangrijkste is binnen deze groep: *Mahonia ×media*. En die komt helemaal niet uit Azië, maar uit Ierland.

Mahonia ×media

Begin jaren vijftig van de vorige eeuw had de

6 min. leestijd

SORTIMENT

Mahonia lomariifolia

Het geslacht *Mahonia* wordt dus ook **fysiek in twee delen gesplitst**

Slieve Donard Nursery in Newcastle, County Down in Ierland een partij van meer dan 1.000 zaailingen van *Mahonia lomariifolia*. Een aantal hiervan bleek *M. japonica* als bestuiver te hebben gehad. Circa 100 planten hiervan kwamen terecht bij Sir Eric Savill in de Savill Garden in Windsor Great Park, Engeland. In 1957 introduceerde hij de eerste cultivar: 'Charity'. Aan de hand van deze plant werd ook de typebeschrijving van *M. xmedia* gemaakt, waarmee deze naam officieel werd. Het is een impo-

sante plant met opgaand groeiende, dikke grijsbruine twijgen en zeer scherp gestekeld blad, dat meer dan 40 cm lang kan worden. De heldergele bloemen staan in lange, schuin opstaande tot bijna horizontaal staande trossen. De bloemen geuren heerlijk. Opvallend aan 'Charity' is de vroege bloeitijd; de bloemen openen vaak al in november. Afhankelijk van vorstperiodes kan de bloei duren tot eind februari. Andere cultivars die door Savill werden benaamd, hebben nooit de bekendheid

gekregen die 'Charity' wel kreeg. Ze luisteren naar de cultivarnamen 'Charity's Sister', 'Faith', 'Hope', 'Rebecca', 'Roundwood' en 'Sarah'. Slechts af en toe kunnen we deze planten zien. Van dit rijtje zijn 'Hope' (zeer grote bloemtrossen) en 'Roundwood' (iets grotere blaadjes en grote, vertakte bloemtrossen) wellicht de aantrekkelijkste.

Maar de bekendste cultivar is natuurlijk 'Winter Sun'. Deze uitstekende cultivar werd in 1970 door

Mahonia japonica

Slieve Donard geïntroduceerd en is ook afkomstig uit de groep oorspronkelijke zaailingen. 'Winter Sun' heeft iets kleiner en iets minder sterk gegolfd blad dan 'Charity'. De bloemtrossen staan meer omhoog dan bij 'Charity', de bloemkleur is gelijk en ook de bloemen van 'Winter Sun' geuren heerlijk. De bloei start rond eind november, begin december en kan eveneens tot in februari doorgaan. Een derde cultivar die het noemen waard is, is 'Buckland'. Deze heeft iets kleinere blaadjes dan 'Charity' en de bloemtrossen staan vaak bijna horizontaal. De bloei begint in december en kan

**Er zijn dus tientallen
soorten, maar slechts een
klein aantal is voldoende
winterhard in ons land**

tot in februari doorgaan. 'Buckland' lijkt iets beter winterhard dan de andere cultivars. Zoals bij alle cultivars van *M. xmedia* het geval is, steken de gele bloemen prachtig af tegen het donkergroene blad.

Mahonia bealei* en *M. japonica

Dit is een soort waarover in het verleden wat verwarring was. Lange tijd werden *Mahonia bealei* en *M. japonica* als twee aparte soorten beschouwd. Hierbij werd *M. bealei* omschreven als de soort met wat stugger blad en *M. japonica* als de soort met wat zachter blad. Onderzoek wees uit dat de

SORTIMENT

De lichtgele bloemen staan in lange trossen. Ze openen pas laat in de winter, omstreeks februari-maart. Dit heeft tot voordeel dat de bloemen zelden door vorst worden beschadigd en er dus vruchten worden gevormd. De cultivar is ruim voldoende winterhard in ons land.

Andere soorten

Er zijn dus tientallen soorten, maar slechts een klein aantal is voldoende winterhard in ons land. Naast *Mahonia ×media* en *M. japonica* zijn er toch nog enkele andere die in ons klimaat de moeite van het proberen waard zijn.

Allereerst de andere ouder van *M. ×media*: *Mahonia lomariifolia*. Deze forse struik kan meer dan drie meter hoog worden met bladeren tot 70 cm lang. De opstaande bloemtrossen dragen iets geurende, lichtgele bloemen, gevolgd door blauwzwarte vruchten. Alleen op beschutte plaatsen in de westelijke helft van ons land is hij voldoende winterhard.

Met zijn smalle blaadjes ziet *Mahonia fortunei* er wat anders uit dan de andere soorten. De bladeren zijn tot circa 25 cm lang en bestaan uit circa 10 cm lange deelblaadjes die slechts 2 cm breed zijn. De zachtgele bloemen staan in slanke bloemtrossen. Vanwege de beperkte winterhardheid is *M. fortunei* alleen te gebruiken op beschutte plaatsen in de kuststreken van ons land.

Een imposante soort is *M. napaulensis*. De bladeren van deze forse struik kunnen 75 cm lang worden. Ze bestaan uit scherp gestekelde deelblaadjes. De onderste deelblaadjes van ieder blad zijn duidelijk korter en breder dan de andere. De bloemtrossen zijn eveneens groot, tot circa 30 cm. De bloemen zijn lichtgeel en geuren sterk. De bloei valt tussen november en maart. Deze soort is redelijk winterhard en kan best wat breder worden toegepast. In 1986 concludeerde men in de Savill Garden in Engeland dat verschillende *Mahonia* waarvan werd aangenomen dat het soorten waren, hybriden moesten zijn. Onderzoek wees uit dat *M. gracilipes* en *M. eurybracteata* de ouders zijn en dat deze hybriden ook in de natuur in China voorkomen. De hybriden werden beschreven en kregen de naam *Mahonia ×savilliana*. De planten zijn vrij variabel, maar wel zijn de deelblaadjes steeds vrij smal en zijn de buitenste bloemblaadjes rood aangelopen. Soms is de onderkant van de blaadjes grijswit berijpt. De bloemen staan in dichte trossen en worden gevolgd door blauwgrijs berijpte bessen. Helaas geldt ook voor deze planten dat ze beperkt winterhard zijn.

planten zeer gemakkelijk te kruisen zijn en dat *M. japonica* in het wild (naar alle waarschijnlijkheid) niet voorkomt. Dat houdt in dat de als *M. japonica* gekweekte planten waarschijnlijk klonen van *M. bealei* waren. Men was het er dus over eens dat het om één soort ging. Maar de regel dat de oudst gepubliceerde naam de geldige is, maakt het weer verwarrend: dit is namelijk *M. japonica*. Hierdoor verdween de naam *M. bealei* als synoniem en moeten we deze planten tegenwoordig *M. japonica* noemen.

De bladeren van *M. japonica* zijn vaak midden-groen tot geelgroen. De onderste bladparen van de geveerde bladeren zijn duidelijk kleiner dan de andere bladparen. Het topblad is meestal opvallend groter. De bloemtrossen staan schuin omhoog tot bijna hangend. De bloemen zijn bleekgeel en geuren zoet. De vruchten zijn paarsblauw. De bekendste cultivar en tevens één van de allerbeste in deze groep is 'Hivernant'. Deze rijkbloeiende cultivar groeit iets compacter. De blaadjes hebben vaak een gele of geelachtige vlek aan de basis, soms ook nog een kleine roodachtige vlek.

Mahonia japonica 'Hivernant'

Mahonia eurybracteata 'Soft Caress'

Mahonia savilliana

Alle hier genoemde *Mahonia* staan het liefst op een ietwat beschutte plek

Moderne cultivars

De laatste jaren is *Mahonia* weer populairder geworden. Dit heeft ook zijn weerslag op de introductie van nieuwe rassen. Twee cultivars vallen hierbij op: *M. 'Cabaret'* en *M. eurybracteata* 'Soft Caress'.

Mahonia 'Cabaret' ontstond als zaailing van *M. nitens*, een Chinese soort die slechts op zeer kleine schaal in cultuur is. De vaderplant is onbekend. Het is een relatief lage, compacte plant waarvan de bladeren glanzend donker geelgroen zijn. De jonge bladeren zijn mooi paarsoranje van kleur. De bloei is spectaculair: vanuit diep oranje rode bloemknoppen openen oranjegele bloemen. De

bloemen verschijnen vanaf eind augustus tot ver in oktober.

Achter de wat lastige naam *M. eurybracteata* 'Soft Caress' schuilt een mooie plant. Uit de variabele Chinese soort *M. eurybracteata* werd in de Verenigde Staten een vorm geselecteerd met bijzonder smalle deelbladjes. Dit geeft de plant een apart en bovenal sierlijk uiterlijk. Het blad is dofgroen en voelt niet scherp aan. De bloemen zijn heldergeel en verschijnen van half september tot in november.

Standplaats en onderhoud

Alle hier genoemde *Mahonia* staan het liefst op een ietwat beschutte plek. Als de planten vol in de wind staan, willen het blad en zeker ook de bloemen nog weleens beschadigen. Ze groeien prima in niet te zware, licht zure tot basische grond. Ze groeien goed op plaatsen in de volle zon tot lichte schaduw. Hou er wel rekening mee dat een plaats in de volle zon ook betekent dat de planten 's winters meer vocht verdampen. Als de bodem dan langere tijd bevroren is, kunnen de planten geen

vocht opnemen en zullen ze verdrogen. Snoei is in principe niet nodig, maar met name cultivars van *M. media* kunnen na verloop van jaren wat 'stokerig' worden. Deze planten kunnen direct na de winter worden teruggesnoeid. Gewoonlijk houdt dit in dat er in twee fasen dikke takken worden afgeknipt, net boven een slapend oog. *M. japonica*, *M. lomariifolia*, *M. napaulensis* en de cultivars van *M. xmedia* zijn typische solitairstruiken. Plant deze als accentstruik of in groepen van drie of vijf. Vanwege hun toch wel spectaculaire uiterlijk, wintergroen loof en opvallende bloeitijd kunnen ze prima in wintertuinen of tuinen met een exotische touch worden toegepast. De andere soorten en cultivars blijven wat lager en groeien ook vaak wat bossiger. Hou er rekening mee dat de planten soms wat lastig aanslaan. Grondbewerking voor het planten is absoluut aan te raden. Maar als ze eenmaal gezeteld zijn, dan staat er ook wat!

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-7114